L' Estiuada

Periòdic Nacionalista

Sortirá cada divendres durant l'istiu

Any VII | Sant Hilari Sacalm, 5 Setembre de 1914 | Núm. 81

L'onze de Setembre

L' Ajuntament de Barcelona ha acordat senyalar el dia 11 de Setembre proxim per a l' acte d' entrega i recepció de la Bandera catalana oferta pel Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l' Industria, la qual s' içarà en el mateix dia en la fatxada gótica de casa la ciutat.

Que 's facin les gestions necessaries per a conseguir el trasllat solemne de les despulles mortals del Conseller en cap En Rafel de Casanova des de l' iglesia de Sant Boi del Llobregat, aont avui descansen, a la ciutat de Barcelona, estudiant la forma d' inaugurar amb dit motiu un Panteó da catalans il·lustres en el que hi seràn enterrats els ciutadants que pels seus mérits extraordinaris, s' hagin fet acreedors a tant alt honor.

També acordà l' Ajuntament traslladar l'estátua den Casanova en el punt de la Ronda de Sant Pere ont caigué ferit abraçat amb l'ensenya de Santa Eularia, i en el lloc que quedarà buit de l' arc de Trionf posar-hi l' estátua del gran patrici i jurisconsult Pau Clarís.

Finalment s' acordà adquirir una bandera catalana resistent i més sencilla que la del Centre de Dependents, per içar-la els dies de festa en que 's posi la d' Espanya i ademés els dies 11 i 24 de Setembre, 23 d' Abril i 1 de Maig.

Enguany, com ja se sab, compleixen dos cents anys de la guerra de separació en la qual Catalunya va perdre les seves llibertats. Cuida de l' organització del 11 de Setembre l' *Unió Catalanista*, que ha promogut la majoría dels acords transcrits.

■-■-■

De la guerra

Comentari ràpit

Ben de lloar és l' actitut de l' Estat espanyol enfront de la guerra. La posició de neutralitat més que convenient és necessaria i d' ella en poden pervenir grossos beneficis, ademés de que tot altre posició significaría la més absurda i suicida disbauxa. Quan menys s' estalvíen vides i sacrificis. Val adir que aquesta neutralitat causa una sorpresa agradable per ser un pais aventurer i quixotesc, el que contribuiex a sostenir-la.

Alguna espurna de disbauxa ha relluit per això. En Lerroux no diu mai la seva opinió; quan parla i obra ho fa per encàrrec, com un lleial servidor que ha sigut sempre. I l' encàrrec és ben cert que no ve pas de França, ve de més aprop. El *Diario Universal*, den Romanones, també espurnejá.

Les mides econòmiques que proposá al Govern, la Junta de la Mancomunitat, sembla que no triomfen. Será aquesta potser la primera vegada que les clases econòmiques no haurán triomfat a Madrid, probablement per l' intervenció de polítics catalans, qui de Catalunya no 'n representen pas, com deuríen, el seu ideal noble, vivíssim i bategant. Més aviat son la transacció i l' habilitat. I de polític a polític va cero. Les classes económiques si moralment no eren fortes, materialment constituíen a Madrid el poderío més gros. El triomf pervé o de la força bruta dissortament o més explendidament de la plenitut de bondat en l' ideal, que és noblesa i és fè que guanya. El cas és digne d' estudi.

Mentres-tant segueix la guerra. Camí de París están els alemanys, diu la gent. I no sería gens estrany que la capital de França sucumbís com al 70. La França allavors si que passaría una crudel vergonya encara que a la llarga triomfi per la táctica i la força naval d' Anglaterra en mig de la ruína d' Alemanya, qui acabará tots els esforços imaginables.

Sembla més aviat que s' esperi una lluita económica entre aquets grans Estats.

■-■-■

DES DE BARCELONA

CONFERENCIES DEL PRESIDENT DE L' ORFEÓ CATALÁ DE BUENOS AIRES

Seguint la bella tasca que, amb motiu de la vinguda an aquesta ciutat del Sr. Termes i Vilaplana, President de l'Orfeó Català de Buenos Aires, s'imposà aquest senyor, d'acord amb el setmanari «Renaixement», ha donat la segona i tercera conferencias. La segona tingué lloc el dia 22 del passat agost al local del «Casal Nacionalista del Districte Sisé». En ella, continuant el desentrollo de la tessis que indicà en la primera, donada al «Casal Catalanista del Districte Segón» i de la que ne tenen esment nostres llegidors, seguí parlant de l'«Actuació Catalana a l'América», i referint-se principalment al país de Buenos Aires explicà amb tota mena de detalls l'influencia que allà ha portat la Colonia Calana, que amb son treball i sa organització ha lograt sobrepujar a les que dels demés punts del món hi aflueixen. Explicà varis dels actes portats a cap per nostres compatriotes, dolguent-se i amb molta raó del poc estímul que tenen per part de la metrópoli, de tal manera que sembla que quan un català ha embarcat en el vaixell sembla—i son paraules seves—que és un cos mort el que marxa de sa patria, quan en realitat és un cos ben viu, com te ocasió de demostrar-ho en tots els actes patriótics que allà se celebren, amb més intimitat tal volta que no pas a la mateixa Catalunya. També parlà dels projectes que animen a l'Orfeó, entitat autónoma del «Casal Català», siguent un dels més grans el traspasar la cordillera dels Andes per a fer-se aplaudir de lo que anomená Trilogía Catalana, les tres cristets de Valparaiso, Concepció, Santiago: del meteix modo que a milers d'oients l'havíen aplaudit a Montevideo, procurant establir sempre i en totes ocasions la superioritat de la raça nostra i creant lo que anomená Imperialisme Catalá, i que l'Alfons Maseras anomena Paucatalanisme.

La tercera conferencia la doná el dia 29 al «Casal Nacionalista Martinenc», escullint amb molt bon acert el tema de «L'actuació de l' obrer catalá a l'América». Fou una interessantíssima conferencia de ample esperit obrerista, ben apropiada an aquella barriada.

Feu notar la gran tasca que representa per l'obrer catalá que va a América sens anar-hi gens preparat per la lluita per la vida, el que en essent allá sembla que experimenti un desdoblament espiritual treballant de fort i de ferm i encara li queda temps pera anar a les societats obreres de resistencia, on, deixa sentir el seu pés, car se pot ben dir que no hi ha cap societat obrera que no tingui en la seva Junta algún obrer catalá. Feu notar com la gent que marxa a América és la més intelligenta, la que te aspiracions i aquí se troba agarrotada sense poguer les satisfer i va enllá, enllá, en recerca de l'ideal; pro que no creguin que l'obrer allá trobi tot seguit manera de poguer surar i que no estava pas en lo cert en Ferri, el célebre col-laborador d'en Lombroso, quan digué que l'obrer de Buenos Aires podía dir que havía alcançat el resumen de la perfecció obrera, car no l'aná pas a estudiar la vida obrera allá on devía anar, a les miserables habitacions que per un crescut lloguer tenía d'habitar amb tota la familia i dormint en un sol cuarto sense cap respecte al pudor. Molts altres conceptes aná desgranant, que faríen aquesta crónica massa llarga si els hi escrigués. Restem fer constar que han agradat molt les tres conferencies que porta donades.

*
* *

Degut a l'amabilitat del Sr. Durán, després d'acabada lo conferencia tingueren el plaer de visitar tot el «Casal», que és un hermós edifici construit expressament per a societat. Dona goig veure de lo que ha sigut capaç l'activitat i esforç d'un home informat de un gran esperit nacionalista, logrant amb poc temps atraure's les simpatíes de una innombrable legió de obrers que viuen per aquelles rodalíes, i els que van al «Casal» a fer afirmació de Catalunya, quan abans la major part d'ells eren furibonds lerrouxistes. Ara meteix i continuant la creixença de la societat, han comprat uns terrenys al costat de l' edifici, per a fer-ne camp d'esports. Tenen també en projecte la creació d'un museu, biblioteca pública, la d'unes escoles catalanes i gratuites, i la de un dispensari médic gratuit.

La nostra enhorabona al Casal Nacionalista Martinenc.

*
* *

A fi de que les idees que tant bellament expresa el Sr. Termes no quedin recloses aquí Barcelona, car, i ens dól molt el haver-ho de tornar repetir, cap diari se preocupa de enviar redactors a pendrè notes de las meteixes per a trasmetre-les a sos llegidors, la redacció de «Renaixement» está treballant pera que dit senyor vagi a diferents pobles de Catalunya a esposarles.

Des d'ara estem autoritzats per a dir que «Renaixement» ha enviat un representant a Tarragona i a Reus per a buscar la manera de donar ne a quiscuna d'aquestes poblacions, i les seves proposicions han tingut acullida taborable, de manera que els dies 2 i 13 de aquest mes tindrán lloc allá sengles actes que s'encaminarán a juntar les aspiracions dels catalans d'Amèrica i dels de Catalunya.

La nostra enhorabona també a «Renaixement» i al senyor Termes, i que vegi aquest i els catalans de l'Amèrica que L'ESTIUADA, periòdic aforà, se preocupa de tot lo que pugui reportar benefici a nostra Patria i a sos fills, que prou pena tenen al tenir-la de plorar ausenta.

IGI

Barcelona, 1 Setembre 1914.

■-■-■

Crucíferes

VII

Per vosaltres qu'en díes de proba
alenteu mon esperit malaltís
i amb paraules d'amor i dolçura
el meu cor que s'en va sosteniu:
és, amics, el derrer dels meus cántics,
de ma lira el derrer dels sospirs
i ans al llim de la fosa no'm baixin
¡Ai! ¡Adeu! el meu cor us vol dir,
per l'almoina d'amor que m'heu feta
¡Grans mercés! eus en donc, bons amics.

Vaig perduda per sobre la terra
com l'alosa que perd el séu niu,
com la viuda que plora endolada,
com la mare que perd el séu fill;
tot ho veig de color de tristesa,
tot ho veig de color de neguit,
no més veig llá d'enllà de la fossa
l'Esperança que brilla per mí,
del cel blau que'l meu cor tant enyora,
del cel blau que'ls neguits m'han d'obrir.

¿Qué sería la vida de l'home
si an el món hi tingués el séu Fí?
les riqueses seríen sa gloria,
l'orgullós, es veuría feliç
i ¡ai! el pobre a qui Deu tant estima
es veuría vexat i aborrit,
Epulón fora el rei de la terra,
Llátzer pobre sería un cuc vil,
un cuc vil trepitjat per l'oprobi
i aixafat per la planta del ric.

Jesús meu, que del cel devallares
tu m'ho dius qu'el cel és pels humils,
si amb ta creu somrisent abraçada,
abraçada amb ta creu vull morir;
i quan torni el meu cós a la terra,
i no quedi ja rastre de mí,
vull ¡oh Creu! que tu guardis mes cendres
que les vetllis de día i de nit.
Si tu'm fas de companya en la fossa,
bé hi sabrán per pregar mos amics.

MARÍA DE SULTERRA.

Barcelona, Agost de 1914.

■-■-■

L' hivern a muntanya

I

Era el cor de l' hivern; a entrellusca i amb una serena gentil al Pla de les Arenes s' hi podía pas aguantar. Un aire prim i talladiç envidriava arréu, arréu, el torrentó de la Font de l'Ars i 'ls biots d' aigua per ont, en ple día s' hi rabejen les remades de bestiá. Els pastors feien via, embolicats amb llur caputxó de burell, vers als Cortals, sentint-se en aquella hora solemne del crepuscle vespertí els balandreigs d' aquelles.... Llunyanes.... Fondes.... com el toc solemne de l'*Angelus* que dintre poc brandaría la campana fonda... fosca i llunyana de la parroquia. I s' anava enfosquint, enfosquint; i per enllumenar aquell escenari natural i grandiós, que te per bastidors i bambalines, arbredes gegantes i claps de cel blavosos, i per fondo el vell Montseny cobert de neu, les estelles feien una lluhissor distinta dels altres jorns, i en la serena volta s' empaitaven fent cúes llampagoses, ara tonent-se, ara tornant a reixir com per a distreure del fret a l'esmeperdut vianant que atravessés en aital hora aquells tarters escabrosos i solius.

Perduts al lluny el sò d' esquelles, belar de xaións, udols dels cans remaders i canturies melangioses de pastors, restà'l Pla deles Arenes en quietut paorosa, no torbant ni 'l remoreig d' aigues, que restaven gelades entre joncars i mates de verns.

Quan semblava que la plana, envolta en aquella majestuosa quietut, havía començat ja la dormida, i 'l Montseny ben arredossat amb son llensol ni gosava respirar, se sentiren clars i argentins els tocs d' una campaneta.... acompassats... iguals... interromputs d'en tant en tant per un camp tristoi... planer i armoniós que entrava adintre l' ánima i la enrotllava de misteri i la feia abismar en dolça meditació. I 'ls tocs de la campaneta, acompassats, iguals, s' anaven atansant, atansant, interromputs pel cant tristoi, planer i armoniós; i la Natura per sentir-ho semblava aguantar l' alé, admirant-se d' aquell dolç misteri entre aquella calma. De sobte per la recolzada que fa 'l camí veinal s' ovirà un grupo de tres persones, la del devant més petita, amb una llanterna que apenes feia llum, i en la má, brandant-la enlaire, la campaneta; seguía un altra encorvada pel pes dels anys, amb una capeta enribetada d' or, un llens blanc com la neu, tapant un objecte que duia segur a les mans, descuberta la testa, d' on els cabells n' havíen fugit, i 'ls pocs que hi quedaven talment pareixíen brinets de plata, que interrumpía 'ls tocs de la campaneta..... acompassats..... iguals..... amb un cant tristoi, planer i armoniós:

Amplius lava me ab iniquitate mea:
et á peccato meo mundame

I anaven fent vía seguits de l' altra persona, alta, ferrenya, embolicada amb groixuda manta, enfonzada fins a les orelles la vermella barretina, fent esllavisar rocs i sorra amb sos esclops ferrats que fressejaven torbant aquella quietut inmensa. Pobre home! L' angunia 'l consumía. La seva pobra mare, la Munda dels Vinyets, s' acavaba per moments i 'l metje 'ls havía donat ordre de sagramentar-la; solets com eren a llur casa amb la sola companyía de son pare vellet i sa germana, no tingué altre remei qu' arribar-se amb quatre camades a la Parroquia per avisar al senyor Rector a fi de portar Nostre Amo i confortar a la pobra malalta amb els auxilis espirituals, bell consol pels que senten arribada l' hora de deixar aquesta vall de penes.

Pobre minyó! Seguía corprés i neguitós, pensant si arribaríen a temps a donar el darrer adéu a l' ánima de sa mareta, que 'ls devía esperar, i amb ells aquell Deu del cel i terra que tenía de fer estada per darrera vegada en son cor, que, ja nèt per sos actes piadosos i arrepentiment, acabaría de purificar amb la benedicció del sacerdot, qui després li donaría 'l bon Jesús i l' alentaría amb els Sants Olis i l' hi faría amb dolcesa la recomanació de l' anima que cansada del batibull mundà cercava altra estada.

Deixant enrera 'ls tarters de la Casota, en-

traren al Pla i 'l passaren desensopint-lo amb els tocs de la campaneta. .. acompassats.... iguals, amb el cant tristoi.... planer i armoniós del sacerdot que apressava 'l pas amb tota sa força, esgranant aquell salm pidolant la mirericordia del cel:

Averte faciem tuam á peccatis meis:
et omnes iniquitates meas dele.

Ressonava per l' afrau aquesta canticel·la entre 'ls tocs argentins de la campaneta que brandava enlaire l' escolanet. Passaren el torrent, vorejaren el regueró de la Font de l' Ars guanyant la aturonada russola de la Fábrega, i 's perderen solana enllà, quedant altra volta en solemne quietut i recullíment aquell escenari grandiós del Pla de les Arenes, que té per bastidors i bambalines, arbredes gegantes i claps de cel blavosos, i per fondo 'l vell Montseny cubert de neu i arronsat com jai caduc que 'l fret atorrolla, rebent la claror fantàstica de milers d' estrelles, que s' empaiten fent cúes llampegoses, ara fonent-se, ara tornant a reixir com per distreurer del fret a l'esmaperdut vianant que atravessa en aitals hores aquells tarters escabrosos i solius.

II

Clarejava. El cel, tot plomós i cobert d'una boira prima i esclarida, deixava anar seguits, seguits, borrallons blancs com esfilacs de llana esponjosa que 'ls xaiets deixen entre garrics i argelagues de vora vía ... Nevava.... nevava poc i seguit posant blanca tota l' afrau, confonent-se 'l color dels bastidors amb el del fondo d' aquell escenari inmens que anava a rebre la llum esmortuída i pobre d' un jorn trist d' hivern; jorn de melangìa... sense sol... amb el cel tot plomós i emboirat... d' una boira prima i esclarida. Els avellaners de la ubaga de la Fàbrega 's posaven tots blancs, els camins d' aquella bifurcada plana restaven esborrats per una capa estesa i blanquinosa que cubría clotades i torrentars que ajupíen jonqueres i matolls formant una seguida de montículs...talment un pessebre al bell esclat d' una nevada...El jorn s'anava alçant i una quietut seguida amenassava aquell Pla de les Arenes, on no se hi sentiríen pas els balandreigs d' esquelles dels remats, els cants dels pastors, els udols dels gossos remaders ni 'ls saltirons del torrent de la Font de l'Ars; perque els remats restaven acorralats, els pastors vora la llar fumosa, els gossos a la calentona paissa i 'l torrent gelat i enmudit, dessota la capa de neu blancoia i esfredorida.

De un plegat se sentiren, en mig d'aquell silenci majestuós, les campanes de la Parroquia brandant tristes com ressò llunyá; com fosca complanta demanant al cel acullida per un ánima cristiana que havía deixat la vida penosa entre senglots de desconsol i entre oracions sinceres de cors fidels i aimants. Poca estona feia que s'havía començat la complanta de aquelles veus de bronze quan aparegué en aquell esblanquit paisatge un corteig fúnebre; i al moment de arribats al lloc on bifurquen un sens fi de camins i corriols posaren en terra una caixa negra enribetada de morada cinta, amb tatxes grogues i una creu blanca, la blancor de la qual se confonía amb els serrellets que'ls borralls de neu havíen teixit pels caires; i la voltaren tots plegats i capbaixos murmuraren una pregaria... llarga... que's confongué amb el cant planer i mejestuós del sacerdot que, amb capa negra enribetada d'or, bonete i precedit de l'escolanet amb roquet, creu alta, llanterna i perolet amb salpasser, arribaven a l'encreuament dels camins exhalant aquell tètric i ploraner

De profundis clamavi ad te, Domine:
Domine, exaudi vocem meam,

que feu gemegar a les tristes i endolades dònes arredossades en llurs caputxes negres. Entre mig d'aquell quadro s'hi destacava el minyó sapat i corprès que dos dies abans acompanyava Nostre Amo per aquella plana quieta i soliua vers sa caseta a donar consol a sa pobreta mare, la Munda dels Vinyets, que llavors portaven a enterrar. Qui li havía de dir, pobrissó, aquell dia que tornaría a desfer la ruta per acompanyar a sa mareta al camp de la pau i de la quietut eterna!

Acabada la absolta seguiren el camí ral de la Parroquia; l'escolanet, amb roquet, creu alta, llanterna, perolet i salpasser al davant, seguint el senyor Rector amb capa negra enribetada d'or i bonete; després dos homes ferrenys que duien la caixa penjada d'un plansó de roure, quins estrems reposaven en la espatlla ferma de cada un; i derrera de tot, el corteig del dol: dònes endolades amb caputxes, la del davant amb el cistelló de l'oferta; homes amb capes de burell i barretina morada... capbaixos,.. gemegaires, que calsaven ferrades sabates que feien cruixir la neu davall sos peus. Bon punt tombaren el camí ral per agafar la dressera del Clopés, s'esquinsá la boira plomosa del cel i eixí un raig de sol rialler que besá la caixa negra enribetada de morada cinta, amb tatxes grogues i una gran creu blanca, quina blancor se confonía amb els serrellets que'ls borralls de neu havíen teixit pels caires. Se sentía encara al lluny el cant del sacerdot, tètric i ploraner:

Si iniquitates observaveris, Domine:
Domine, quis sustinebit?

i torná a amagar-se el sol; i el cel restá altra volla plomós i emboirat, d'una boira prima i esclarida que deixava anar seguits, seguits, borrallons blancs com esfilacs d'esponjosa llana que'ls xaiets deixen entre garrics i argelagues de voravía. ! nevava... nevava poc i seguit, posant blanca tota l'afrau, confonent-se els colors del bastidors amb el del fondo d'aquell escenari immens que rebía la llum esmortuída i pobra d'un jorn trist d'hivern; jorn de melangía... sense sol...

ANTON BUSQUETS I PUNSET

■-■-■

L'ESTIUADA(1)

Dalt dels serrats hi ha un cant natiu
és el cant del istiu.
Sentint-lo, esclaten les flors d'olor;
pél camí dels cels hi entra torrents la claror.
Per sobre les mars encantades
floreix la blavor.

—

Es un crit de vida
ardent i süau;
l'entona la terra,
l'entona el mar blau.

—Quins són els llavis ont esclata ta dolçó?
Oh férvida cançó!
I quins ulls et fan clar el camí?
Quí t'ha dat l'halé divíí?
El meu cor ara jo 't ving a obrí;
canta per mí!
Vessa-hi ta dolcesa
de ton cant süau.
Cançó de la terra
cançó del mar blau.
De des del cim
fes reflorir cors i muntanyes.
Oh, cant sublim!—

L'amor els aucells fa cantar
i a les poncelles, les fa esclatar.
Lluitém! Cantém!
Oh cor; reviu!
Dalt dels serrats canta l'istiu.

MANEL ALCANTARA I GUSART.

■-■-■

Aigua picant

Amb uns dies esplèndits ha començat el mes de Setembre, mes ben característic en el nostre calendari de l'estiueig per la desfilada *de estiuejadors que's perllonga fins entrada la segona quinzena. El Setembre per això té una faisó trista, de remembrances internes i de enyorament. El Setembre fins quan el temps hi somriu alegrament com ara, sembla un cant de melangia, un cant dolcissim que quietament vos acarona. Es que en aquest mes com pel Juliol, l'estiueig ilarienc esdevé calmós i reposat i en ell s'hi nota la manca dels estols de damiseles bellament remorejantes que constitueixen i constituiràn sempre la nota més encisadora de l'estiueig. En els cafès hi van a tenir gran preponderancia les funcions diaries de putxinel·lis, en substitució dels concerts i dels balls. I davant altra volta den* titella *haurem de pensar en l'hivern vilatá i en l'istiu vinent, que com aquest tornarem a mirar com passa depressa i atropelladament, portant un caient de bellesa i d'atractiu, perquè després, pel Setembre, l'enyorem com ara.*

—

El que ha que ha quedat desconsolat ha sigut en Gálvez. Ell ni el temps esplèndid de aquest Setembre el fa revifar; per ell cada día plou. Fòra les seves relacions femenines, no poguent prodigar somriures i amabilitats, ha quedat tristoi d'un modo que no preveia el dimarts passat quan amb el violoncel·lo va despedir amb serenades a varies senyoretes acompanyant-lo amb el violí l'Estera.

En Gàlvez resta tant desconsolat que fins es desmereix. La seva galantería ha sofert un moment de descrèdit amb ocasió d'una despedida. Havía promès que aniría a despedir a la Pepeta Pascual i a la Rosario Pí. Però dijous al matí a dos quarts de dèu, hora de la marxa, en Gàlvez dormía tranquilament. *Voleu cosa més greu? I més descortès?*

Gàlvez, bon amic Gálvez, no cal que dongueu excuses i que com és ben segur, ho sentiu. La falta és quasi imperdonable, per més que la Pepeta és indulgenta, sobretot si li envieu el ram de flors que tenieu per a oferir-li al moment precis de la marxa.

FRITZ

(1) Per haver-se agotat el número de l'any passat en el qual publicàrem la lletra de la sardana *L'Estiuada* i a petició d'alguns amics, amb gust la reproduim avui.

■-■-■

APUNT

De les moltíssimes qüestions que afecten als pobles tant en l'ordre polític com en el social, n'hi han molt poques, gairebé són comptades, les que igualin en intensitat e interés a la qüestió municipal o municipalisme.

N'hi hauría prou per a demostrar-ho amb dir que'l municipi és una entitat natural, la primera de les perfectes i per consegüent, és el germen, l'embrió, la base més forta de tota regeneració i de tot avenç en les nacions i en els Estats.

Allà on no hi hagi el municipi potent de vida, no hi poden arrelar tampoc les formes sociológiques i polítiques del progrés; on el municipi sigui una cosa raquítica i pobre, sense recursos i sense una amplia base d'acció, en la qual pugui desenrotllar convenientment les seves iniciatives peculiars en totes les esferes del ordre humà, podeu tenir per segur que idénticament l'Estat será una cosa malaltiça i moribonda.

En l'Estat espanyol, el municipi no existeix i quasi ningú s'ha preocupat en lo tocant al poder llegislatiu, de que existís. El municipi espanyol és tan artificiós i estantís, que qualsevol governador el fa desapareixer; l'Ajuntament, sagrada representació dels seus interessos, és una emanació del centre i l'arcalde un criat del ministeri de la Gobernació.

Aixís no hi ha vida possible i tota organisació sigui la que vulga, naix morta, perque li manca el sostentacle més formidable: el municipi.

I cal dir-ho; nosaltres mateixos, aquí, a Catalunya, hem parlat molt de la Nació, de l'Estat i fins de confederacions universals, pro mai hem fitat la vista an aquet graó inmensament productiu que en els nostres temps, empés pel centralisme, se'n ve corrent avall com una cosa enutjosa. Com no hem guaitat els poblets i les viles en la seva vida de natural comunitat, aquest han restat cossos erms perque tampoc han tingut la gosadía de mirar-se ells mateixos.

Ha passat lo de sempre: el petit vilatge, el camp i la muntanya, la ruralitat—jo'm dirigeixo an aquesta en el sentit més extens i genuí de la paraula,—han mirat més endevant de lo que calía, no s'han estimat ells mateixos i han perdut tota esperança.

Per aixó fan pena els pobles i les viles; per aixó jo m'he atrevit a preguntar-me si estàn capacitats per l'autonomía municipal que anhelem. I sense ells, qué farem?

No més fa falta una cosa per a crear el poble: el municipi. No hem pas de promoure estudis seriosos i profonds; aquets són necesaris, pro és forsós reconeixer que abans és precis una altra condició: la d'estimar-lo fortament com s'estima lo que és de la propia substancia.

Amb aquesta base d'un gran amor al poble nadiu—que per lo senzilla és oblidada—és possible un regenerament veritat, que acabi les lluites de *bandería* dels pobles sense idealitat, i posi estat de creixensa a les célules esencials i primeres de tota organisació política.

A i B.

■-■-■

Notes agrícoles

Els nostres camps semblen talment pel Juny quan tot rebrota.

Els naps, blat de moro, mongetes, cols, tot verdeja com mai s'hagués vist en aquet temps. Ja no's coneixen els rostolls, tot és plé de menjar pels tocinos.

Aixís que'l temps comenci a refrescar-se comensarem a arrencar les patates primerenques, que són les que sembren a la Costa de marina per allá al Novembre.

Aquest any poden tenir un preu ben regular degut a l'Estat en que's troben els dos Estats que assorteixen de llevor a la Costa de Llevant, emperò els hortolans van prevenintse perqué són molts els que han sembrat de les que culliren per l'Abril i les tornarán a plantar de les mateixes per Novembre, amb temensa de no rebrer la llevor d'Amburg i Orleans com els demés anys.

La feina de la cullita en aquesta comarca dura uns dos mesos, comensant-se per mitjans de Setembre i sol acabar-se pels derrers de Novembre, que els pagesos del Pla de les Arenes cullen les tardanes i fan la sembrada del blat.

Aquestes patates que avui encara són gerdes i moltes tot just floreixen van destinades la major part en aquet mateix país; sols s'exporten les grogues panisenques a l'Empordá per allá als mesos de Mars i Abril.

En queda una altra part de grogues, que anomenem pagareses; aquestes són les derreres en morir i les enviem pel Maig a la Comarca de Tordera per sembrar a sobre del *fanál*.

La mena que deixen perdre els nostres pagesos són les anomenades americanes; és una llástima, tenen un valor grandíssim i són d'un mérit apreciable; els agricultors de Tortosa les paguen molt cares per allá al mes de Maig i les fan a sobre rostoll.

Hem de tenir molt compte aquest any amb l'arrencada. Es té de considerar que la boira les ha mortes abans d'hora i degut a tantes mullenes, tant de la pluja com de la rosada, lo menys que podem fer és deixar-les assoleiar del dematí fins al vespre a sobre de la terra amb el fi d'entrar-les als sitials ben aixutes, o del contrari s'en podrirán la meitat i les altres quedarían negres i lletges.

Els mongetars cada dia són més ufanosos i carregats de fruit i si el temps continúa espléndit tindrem una cullita de les més grosses. He pogut observar que les més tendres i boniques son les *paretanes*.

SALVADOR NOGUERA.

■-■-■

* * *

Ple de majestat s'aixeca vora-vora'l riu
un arbre bellament esbelt, immensament altiu.
Entre-lligat amb branquillons d'un llarg brancam,
de rossinyols dolça parella ha teixit llur niu.
Tot just si se l'ovira per entre'l verd fullam.

El sol per entre'l verd fullatge sos raigs envía
tantost triomfal ses gales d'or a llevant extén.
Cercant clarianes s'hi entafura tot el sant dia
en tant que esplèndid va fent sa ruta cap a ponent.

L'inquiet i joguinós vent breçola tot-hora,
tot-hora breçola als xamosets aucellons.
La tendra parella amb un cantar que enamora
fa brollar als llavis els més endinzats petons.

A son compàs les fulles amb bell ritme dancen
gronxolant-se bellugadices d'ací i d'allà,
es remunten les branques i s'abalancen
com braços d'amant que's daleixen per abraçar.

Quan el sol empès per la nit qui s'atança
en mig d'un món de porpra s'esmuny pausadament,
donant son derrer adeu s'enfonza amb greu recança
i entona l'aucellada cantars d'anyorament.

I avança la nit tranquila. La lluna apareix
melangisosa mostrant sa platejada llum.
Tot dorm. Sols la remor del riu al lluny repercuteix.
La terra muda eleva son dolç i suau perfum.

El cantar de l'aucellada és viu, fort i potent.
Hermoses melodíes entonen magistralment.
Apar talment que'l riu els marqui la cadencia
de l'Himne de la nit, que majestuós, solemnialment
en mig de la quietut ressona amb més potencia.

F. ARNAU I CORTINA

■-■-■

L'origen d'un refrán

Un dels refrans insertat en el número 73 que diu; *per Santa Llucia un pas de pussa* anem a veure com no és veritat peró que té el séu fonament.

Recordis que Santa Llucia és el día 13 de desembre i el 21, solstici d'hivern, és el més curt de l'any. Llegim en el llibre *Records i Fantasies* d'Apeles Mestres:

«Heusaquí la clau de l'enigma,—perqué tot enigma té clau; com tota bestiesa son origen llógic;—i per aixó hem de remuntar-nos a la Reforma Gregoriana. El papa Gregori XIII publicà en 1581 una butila ordenant: «que l' any següent 1582, l'endemà del dia 4 d'agost passaría a ésser el día 15»; perqué l'any civil anava 10 dies abansat a l'astronómic. Es a dir que l'any va correr dèu dies i aixís com ara Santa Llucia és el dia 13, abans de la reforma corresponía al 23 de desembre, i és clar, que en semblant fetxa el día s'allargava «un pas de pussa». Peró d'aixó fa més de trescents anys i per més que l'adagi ha deixat d'ésser veritat, no ha passat de moda».

Russos, grecs i cristians d'orient no admeteren la reforma gregoriana i per aixó van 13 dies atrassats de nosaltres; ells comencen l'any el 14 de gener del nostre calendari.

F. CID

***

Sitivit in te anima mea. Psalm. 62.

Us cercava en mig dels lliris
i us trobí en mig dels martiris
traspassat el vostre Cor.
¿Quí l'ha oberta la ferida
que a vostra sang dóna exida?
Es l'amor.
Quí us la dava la llançada
que als homes dóna entrada
an el cor de tot un Deu?
D'aquest rusc plè de dolçura
quí en feu rajar la mel pura?
L'amor meu.
¿Quí feu esclatar la rosa
que ompla d'essencia flairosa
de la terra els continents?
¿On s'acaba la grandaria
d'aquest mar sense fondaria?
En l'immens.
En l'immens hi revolteja
El meu cor que tant sedeja
dels regalims de l'amor.
Jo'n volía una glopada,
Vos m'en deu una riuada
de l'aigua del vostre Cor.
¡Jesús meu! en mon desvari
duré els homes al Sagrari
i els diré: beveu l'amor;
beveu l'amor que don vida,
an el peu de la ferida,
en la mina d'aqueix Cor.

IGNASI ROVIRA I COLL

Sant Hilari, Agost de 1914.

■-■-■

Notes comarcals

Viladrau.—Diumenge i dilluns tinguérem entre nosaltres al nostre diputat a Corts Don Joan Ventosa. Curta va ésser la seva estada en aquest poble, mes la visita ens fou molt grata i poguérem canviar impresions i parlar de diferents assumtes pertinents a la població i que representen per la mateixa una qüestió de vital interès.

Molts foren els bons amics que acudiren a saludar-lo i molts foren també els individuus de la Colonia estiuejanta que amb ell parlaren.

Al deixar nostre poble feu cap a Santa Fè, on passará uns díes d'esbarjo.

Nostra complacencia fou gran i immens nostre goig.

— L'Inspector de primera ensenyança senyor Ibarz ha passat la visita d'inspecció a les Escoles, manifestant la necessitat d'algunes reformes importants en els locals de les Escoles, quedant de bon acord per a realitzarles, amb la Junta Local de primera ensenyança, que's reuní i en quin acte de reunió va assistir-hi l'Excm. Rector de la Universitat Literaria Dr. D. Valentí Carulla, que estiueja an aquest poble del séu més gran afecte.

— Se van fent els preparatius per a la festa major, que com de consuetut tradicional se celebra per la Mare de Deu de Setembre.

Promet ésser molt lluida i regna entre els organitzadors una gran animació.

— El día primer del corrent mes va inaugurar-se el teléfono, havent-se amb l'instalació del mateix omplert un buid que temps feia existía an aquest poble. Ha merescut l'aplaudiment general.

Hostalric.—S'ha concertat pel día 8, primer día de la festa major de Breda, la celebració d'un partit de foot ball en el camp de sports del Club Ibéric Deportiu d'aquella joliua vila entre el primer team del mateix nom i el del Grop Sport d'aqueixa. Regna amb aquest motiu extraordinari entusiasme en ambdós pobles, lo que fa preveure que aquesta festa deportiva aconseguirá un èxit falaguer.

— La setmana prop-passada la secció ciclista del Grop Sport efectuá una important excursió. Sortiren d'Hostalric de bon matí del dissabte cap a Arbucies, Sant Hilari, Vilatorta i Vic, on hi passaren la tarda i hi feren nit.

A l'endemá continuaren l'escursió per Roda, Esquirol, Rupit fins a l'hermita de la Verge de la Salut, des de on pogueren admirar la bellesa panorámica que ofereix aquella hermosa muntanya. D'allí baixaren a Sant Feliu de Pallarols, continuant pel Pasteral, Amer, Anglès i Girona, arribant a Hostalric el diumenge a primeres hores de la nit, altament complaguts de les dues agradoses jornades que havíen passat.

Ara és la Secció Excursionista que n'ha organitzat una que recorrerá a peu les més importants regions montsenyenques. Probablement sortirá el día 10, passant per Arbucies, Viladrau, Sant Segimón, Sant Marsal i Matagalls, anant després cap a la hermosa vall de Santa Fé, fent l'ascensió als punts culminants del Montseny, Turó de l'Home i de les Aandes retornant per Gualba.

— Ha près novament possessió de la Direcció de l'escola pública de nois, don Manuel Xiberta.

— Hem tingut uns quants díes entre nosaltres al nostre volgut amic En Josep Ferrer, qui tant contribuí a l'éxit de la passada Diada deportiva.

— L'anterior setmana morí a Barcelona la distingida dama que's digué Na Teresa de Pons Viuda Vandrell. Sigué traslladat son cadavre a Campins, poble veí de Sant Celoni. L'enterro constituí una vera manifestació de dol. Renovem a la seva distingida família i en especial al nostre preuat amic el fill polític de la finada En Narcís Jusell, el nostre més sentit condol per la dolorosa perdua que acaba d'experimentar.

— Amb lloable activitat continúen els partits d'entrenament de Law-Tennis, aportant-hi un decidit entusiasme els notables jugadors germans Condominas aixís com també les simpátiques senyoretes germanes Moysset i Mercé Subirana.

■-■-■

MOVIMENT D'ESTIUEJADORS

Setmana és aquesta de poques arribades, però ben remarcable en comparació amb els anys anteriors. L'estiueig acaba a la nostra vila amb uns díes esplendorosos que fan pensar amb els díes de plena estació estival. A jutjar pel temps que fa i per la colonia estiuejadora diríem que ara som al 20 de Juliol. Perqué en realitat la temperatura de l'istiu s'inaugura amb aquets díes hermosíssims.

Varies són les persones i families recentment arribades per a passar la temporada. I no és gens difícil que anant com els anys passats no més, el día 15 hi haurán més de vint families encara gaudint del bon clima del Setembre.

Vegis la llista d'estiuejadors:

D. Joan Piera i senyora (Sans).—D. Josep R. Ponsati i familia (Barcelona).—D. Teodor Casadevall i familia (Barcelona) —D. N. Ricart (Barcelona).—D.ª Angela Mispaulet i familia (Sant Martí de Provensals).—D. Lluis Cairó i la seva filla senyoreta Esperança (Barcelana).—D. Joan Llach i senyora (Barcelona).

D. Frederic Orellana (Valencia).—Srs. de Bertrán i Güell (Barcelona) —Sra. Plana de Rodríguez (Venezuela).—D. Antón Serra i senyora (Barcelona).—D. Eduard Doménech (Sant Celoni).—D. Francisco Rius (Barcelona). —D. Josep Riensset i senyora (Barcelona).—D. Joaquim Farré (Reus).—D Joan Codina amb la seva germana i filla (Barcelona). – D. Manuel Medalla (Barcelona).—D. Celedoni Moya (Asturias).—D.ª Roseta Pujol i neboda (Granollers).—D.ª Engracia Figueras i familia (Gualba) —D. Joan Bernades.—D. Miquel Moner (Barcelona).—D. Pere Corominas (Palautordera).—D. Francisco Forcada. - D. Ramón Sayol. – D.ª Assumpció Soler i familia (Barcelona).--D. Crescenci Bernardo (Havana).—D. Antoni Pueo i senyora (Manila).—D. Jaume Abril (Barcelona).—D. J. Oliva i familia (Barcelona).

Bon estiueig a tots.

ILARIENC

Dites i refrans que s'usen en el poble de Sant Hilari i rodalía (1)

A sants i a minyons no'ls prometis si no'ls dons.
Qui no té vergonya tot el mon es seu.
Bona es la guerra però lluny d'aquesta terra.
Lo que no es cou per tu deixa-ho cremar.
Si vols estar ben servit fes-te tu mateix el llit.
Si tens més, sopa dos cops.
Com més petita es la nou més remor mou.
Per sant Lluc sembra pagés mullat o aixut.
Qui sembra pel febrer cullita té.
Pagés endarrerit cap anyada li es bona.
Pel Juliol ni dòna ni cargol.
Cargol i dòna tot l'any es bona.
Val més un boig conegut que un sabi per coneixer.
Quan el pare no te pà la canalla fa ballà, quan el pare no te·ví la canalla fa venï (es cançò).
No hi há dissabte sense sol, ni viuda sense dol ni rosa sense poncella (es cançò també).

■-■-■

Noves

Animada com de costum es celebrà la festa major els díes 29, 30 i 31. Les sardanes públiques de tarda i nit, així com els balls, i demés festejos de consuetut, es vegeren molt concorreguts.

La tornaboda de la Font Vella, que enguany es presentava concurreguda com poques vegades, no's pogué acabar de celebrar per l'inseguritat del temps, que obligà a la gent a abandonar aquell hermós redòs.

Entre les varies sardanes que 's tocaren els díes de la Festa Major, tinguérem el goig d'oir ne una, original de don Remigi Juncá, músic major de la Banda del Regiment de Girona, que pot ben calificars-se de sardana notable per l' aspecte sinfònic que hi viu de ple, així com lo remarcable de sa part armònica, i l' equilibri i interés de l' instrumentació, tot això en mig de l' aire característic de la dança nacional catalana. Ens dol no saber el títul de l'esmentada sardana, que la renomenada cobla *Peps de Figueres* tocá de la manera brillant que sab.

La mateixa copla tocá també d' un modo acertadíssim «L' Estiuada» den Lambert, que tant d' éxit te arreu.

Llástima que 'ls *Peps de Figueres* posin en sos programes sardanes tant poc recomenables com una que n' oirem titulada *La Desvergonyida*, la qual de sardana solament en té 'l nom.

— *Teules* de Santa Coloma de Farnés. Postre exquisit, nutritiu. Joaquím Trias de Santa Coloma és l'únic inventor.

Es reben diariament del séu autor a la *Hilarienca* den Ramón Casabosca, P. de la Iglesia.

Dimars es celebraren solemnes funerals per el Sant Pare Pius X a l'Iglesia parroquial. Una nombrosa secció de l'orfeó "Catalunya" de Cassà de la Selva, formant un chor de nois i altre d'homes, cantà la missa gregoriana baix la direcció de Mossén Gabriel García i amb acompanyament d'armonium pel mestre Lambert.

Prou coneguda és la valúa del citat Orfeó perqué nosaltres deixem de consignar tot elogi. La missa gregoriana és cantà a la perfecció, causant als oients una impresiò religiosa fervorossissima. L'unitad dels chors, les inflexions dificils acuradíssimes del cant gregoriá foren una maravella. Pot calificarse el funeral d'aconteximent artístic religiós com mai s'hagués vist a St. Hilari. Al piadós acte hi assistiren les autoritats municipals i nombrós públic.

(1) En la llista anterior va sortir una errada important. Deia un refràn: «Un establé per tot té estimació» i devía dir *Un estallé bo, per tot té estimació.*

— *Berretets de Sant Hilari*. Postre riquíssim de pasta seca. C. de Valls, núm 6. Casa Manel Planas.

Amb un concert en el qual s'executaràn les millors pesses de repertori durant l'istiu, diumenge a la nit es despedirà el trio de l'Unió dirigit per en Lambert.

A l'Administració de correus hi han detingudes les cartes següents dirigides a: Leandre Daydi, Pbre.; Madame Damián Cardoner; Roseta Tormo; Rnt, Francisco Ferrés; Frederic Armenter; Marian Carné; Joaquim Lastoatras; Agna D. P. Viuda de Lluch; Margarida Arolas; Mr. F. Fajans; Mateu Colom; Josefa Mas; Agna Masdexexar; Maties Llorens, Pbre.; Mr. Alfred Figari; Dolors Moelo; Josefa Mas Vda. de Devesa; Joan Fradera (telegrama).

Per manca de franqueig hi ha ditinguda una postal endreçada a D. Josep Molera, de Barcelona.

— *Teules* de Santa Coloma de Farnés. Postre exquisit, nutritiu. Joaquim Trías de Santa Coloma és l'únic inventor.

Es reben diariament del séu autor a la *Hilarienca* den Ramón Casabosca, P. de la Iglesia.

Varen estar a Viladrau els enginyers senyors Santasusana i Amigó, encarregats de fer el progecte de camins i carreteres del Montseny, estudiant algus traçats i realitzant varis plans.

El metge de Viladrau, nostre volgut col·laborador D. Antoni Ariet, probablement aquest hivern publicarà la *Tipografía Médica* d'aquell poble, que com saben nostres llegidors ell n'és autor i que ha sigut premiada per l' Academia de Medicina de Barcelona.

— *Torpedos*. Nou postre, especialitat de la Confitería den Joaquim Trías de Santa Coloma. Deepatx a Sant Hilari, a *La Hilarienca*, P. de la Iglesia.

Molt satisfeta de la seva estada a la nostra vila, diumenge passat va retornar a Barcelona la Colonia Escolar que acompanyaven i dirigiren d'un modo acertadíssim i digne de tots els elogis, els mestres don Ramón Porqueras i don Josep Iglesias.

Al passar per Hostalric foren obsequiats amb un bon esmorsar que pagá l'estiuejador don Tadeu Cardona.

El mateix senyor Cardona, com te per costum en el día de Sta. Rosa, va fer adornar amb grans ramells de flors naturals l'altar major de l'Iglesia i repartí bonos de pá, arroç i carn a tots els pobres de la vila.

Per molts anys pugui fer tant bones obres.

■-■-■

Estació Meteorològica

Día	Máxima	Mínima	Mitja	Barómetre		Higrómetre		Pluja
				8 m.	4 t.	8 m.	4 t.	
27	22	13	17'5	764	764	80	85	11'2
28	20'5	13	16'75	762	764	45	52	D.E
29	23	7'5	15'25	765	766	55	38	D.E
30	24	9'5	16'75	767	767	52	63	D.E
31	24'5	11	17'75	766'5	767	54	80	Núvols
1	26	10	18	767	767	60	58	D.E
2	26	10'5	18'25	7 8	768	80	50	D.E

El Director, F. Cid

Imp. Fills de Domingo Casanovas, Ronda Sant Pau, 67. Telef 2120 Barcelona

No patireu dels ronyons,
del fetge ni paidó;
viureu sempre sans i bons
si en totes les ocasions
i al menjar feu us diari
de l'aigua de Sant Hilari.

DIPOSITARIS A BARCELONA:

IGLESIAS I BERNABÉ

— ASSALT, 41 —

i al detall en totes les farmacies i tendes d'aigues minerals

LA HISPANO HILARIENCA

Telefon n.º 422 a St. Hilari i 409 a Hostalric; xarxa del Vallés

SERVEI D'AUTOMOBILS ENTRE HOSTALRIC, ARBUCIES I SANT HILARI

Sortida de Barcelona: a les 5 matí i 2'25 tarde.

Arribada a Sant Hilari: a les 9'30 matí i 7 tarde.

Sortida de Sant Hilari: a les 5 matí i 2'45 tarde.

Arribada a Barcelona: a les 8'58 del matí i 7'5 de la tarde.

Despatx de bitllets a Barcelona: Rambla del Centre, n.º 6.

Preu, anada i tornada, 10 pessetes.

TELEFON 3678 **EL CENTRO** FREU FIXE

Melchor, Culí i Tarrés

Ronda de Sant Pere, 5 (entre Plaça Catalunya i Urquinaona)

BARCELONA

NOVETATS PER A SENYORA

Llanería, Sedería, Llencería i Confeccions

S'han rebut els models de capes i abrics per a la propera temporada.

Nous models en bruses i refajos. - Géneros blancs a preus de fábrica.

Consultori Médic i Laboratori

per análisi d' orina, de

JOAN ESTIL-LAS I REIXACH

Especial per a malaltíes de la nutrició

Consulta de 10 a 12 i de 3 a 5

HORT-NOU, 3, BAIXOS

SANT HILARI SACALM

¡Automovilistes! Per guanyar premis i anar segurs monteu

NEUMATICS CONTINENTAL

Donts siguent inmellorable la seva qualitat han obtingut les victories següents:

Cursa de la Costa del Tibidabo, Vuit primers premis.—**Concurs de Navacerrada,** Les 3 Copes del R. A. C. E. i 4 medalles d'or. **Circuit Marroquí 500 Kms,** Els 4 primers premis.—**Gran Premi de Rusia,** 1.er Scholl sobre Benz.—**Grand Prix de l'Automobile Club de France 752 Kms,** 1.er, 2.ón i 3.er sobre Mercedes.

MADRID
Sagasta, 6

BARCELONA
Passeig de Gracia, 61

LA HISPANO SUIZA

UNICA FÁBRICA ESPANYOLA D'AUTOMÓBILS

Chassis per a turisme:

12|15—15|20—30|40=45 HP. Alfons XIII

Chassis per a omnibus:

15|20 HP. i 30|40 HP.

Grupos marins:

15 HP. i 30 HP.

Tallers i oficines: BARCELONA — 279, Carretera de Ribas (Sagrera)

Restaurant Casanovas i Xacolatería del Liceu

HABITACIONS AMOBLADES PER A FAMILIES

BANY, LLUM ELÉCTRICA

Rambla del Centre, 3 *(Davant del Teatre Liceu)* *Teléfon 2340*

BARCELONA